

**Rekomendacje zmian
w ustawie z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym¹
przygotowane w celu prezentacji na Kongresie Ruchów Miejskich 2017**

Zmiana nr 1 – treść art. 2 u.r.l.

Aktualna treść przepisu (z oznaczeniem fragmentów podlegających usunięciu):

Art. 2. 1. W referendum lokalnym, zwanym dalej "referendum", mieszkańcy jednostki samorządu terytorialnego jako członkowie wspólnoty samorządowej wyrażają w drodze głosowania swoją wolę:

- 1) w sprawie odwołania organu stanowiącego tej jednostki;
- 2) co do sposobu rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej tej wspólnoty, mieszczącej się w zakresie zadań i kompetencji organów danej jednostki;
- 3) w innych ~~istotnych~~ sprawach, dotyczących społecznych, gospodarczych lub kulturowych więzi łączących tę wspólnotę.

2. Przedmiotem referendum gminnego może być również:

- 1) odwołanie wójta (burmistrza, prezydenta miasta);
- 2) samoopodatkowanie się mieszkańców na cele publiczne mieszczące się w zakresie zadań i kompetencji organów gminy.

3. Referendum polega na udzieleniu na urzędowej karcie do głosowania pozytywnej lub negatywnej odpowiedzi na postawione pytanie lub pytania w zakresie spraw określonych w ust. 1 i 2 albo na dokonaniu wyboru pomiędzy zaproponowanymi wariantami.

Treść przepisu po zmianie :

Art. 2. 1. W referendum lokalnym, zwanym dalej "referendum", mieszkańcy jednostki samorządu terytorialnego jako członkowie wspólnoty samorządowej wyrażają w drodze głosowania swoją wolę **w szczególności:**

- 1) w sprawie odwołania organu stanowiącego tej jednostki;
- 2) co do sposobu rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej tej wspólnoty, mieszczącej się w zakresie zadań i kompetencji organów danej jednostki;
- 3) w innych sprawach, dotyczących społecznych, gospodarczych lub kulturowych więzi łączących tę wspólnotę.**

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

1. W treści artykułu 2 ust. 1 (we wstępie do wyliczenia) dodano określenie „**w szczególności**”. Zmiana uzasadniona jest tym, że wskazane wyliczenie ma charakter przykładowy i nie jest katalogiem zamkniętym. Powyższe wynika wprost z treści art. 170 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., który stanowi, że: „Członkowie wspólnoty samorządowej mogą decydować, w drodze referendum, o

---

¹ Nowelizacja została opracowana przez Tomasza Zakrzewskiego (referendumlokalne.pl) w oparciu o pracę społeczną zespołu roboczego składającego się z przedstawicieli organizacji i inicjatyw obywatelskich. Koordynacją prac zespołu zajmuje się Instytut Spraw Obywatelskich (INSPRO) w ramach kampanii „Obywatele decydują”.

sprawach dotyczących tej wspólnoty, w tym o odwołaniu pochodzącego z wyborów bezpośrednich organu samorządu terytorialnego. Zasady i tryb przeprowadzania referendum lokalnego określa ustawa.” Wskazany przepis konstytucji nie ogranicza zakresu przedmiotowego referendów lokalnych a tym samym w katalogu ustawowym (art. 2 ust. 1 u.r.l.) należy podkreślić jego otwarty charakter.

2. Z treści art. 2 ust. 1 pkt 3 usunięte zostało określenie „**istotnych**”. Wskazana zmiana zbliży treść u.r.l. do treści art. 170 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., który stanowi, że: „Członkowie wspólnoty samorządowej mogą decydować, w drodze referendum, **o sprawach dotyczących tej wspólnoty, w tym (...)**”. Przepis konstytucji stanowi, że prawo do organizacji referendów lokalnych przysługuje w sprawach dotyczących danej wspólnoty. Ograniczenie ustawowe z art. 2 ust. 1 pkt 3 u.r.l. ograniczające referenda do „**istotnych sprawa**” jest niezgodne z treścią Konstytucji i powinno zostać do niej dostosowane.

Zmiana nr 2 – treść art. 4 u.r.l.

Aktualna treść przepisu:

Art. 4. Referendum przeprowadza się, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 1, z inicjatywy organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego lub na wniosek co najmniej:

~~1) 10% uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy albo powiatu;~~

~~2) 5% uprawnionych do głosowania mieszkańców województwa.~~

Treść przepisu po zmianie:

Art. 4. Referendum przeprowadza się, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 1, z inicjatywy organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego lub na wniosek co najmniej:

1) w jednostkach liczących do 20 tys. uprawnionych do głosowania mieszkańców: minimum 10% uprawnionych do głosowania mieszkańców;

2) w jednostkach liczących powyżej 20 tys. do 100 tys. uprawnionych do głosowania mieszkańców: minimum 2 tys. podpisów uprawnionych do głosowania mieszkańców, powiększone o 8% liczby uprawnionych mieszkańców przekraczającej 20 tys.;

3) w jednostkach liczących powyżej 100 tys. do 500 tys. uprawnionych do głosowania mieszkańców: minimum 10 tys. podpisów uprawnionych do głosowania mieszkańców, powiększone o 6% liczby uprawnionych mieszkańców przekraczającej 100 tys.;

4) w jednostkach liczących powyżej 500 tys. uprawnionych do głosowania mieszkańców: minimum 35 tys. podpisów uprawnionych mieszkańców, powiększone o 4% liczby uprawnionych mieszkańców przekraczającej 500 tys.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

1. Dotychczas określona liczba podpisów niezbędnych do zainicjowania procedury referendalnej jest jedną z częstszych barier organizacji referendów. Szczególnie jest

to bariera istotna w jednostkach o większej liczbie uprawnionych do głosowania. Zaproponowane zmiany wpłyną w następujący sposób na liczbę podpisów niezbędnych do zainicjowania procedury referendalnej (liczbę uprawnionych do głosowania przyjęto na podstawie danych PKW z wyborów samorządowych z 2014 r.):

- 1) **Gmina Wąpielsk (woj. kujawsko pomorskie):** liczba uprawnionych do głosowania - **3299**, aktualne minimalna liczba podpisów - **330**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **330**;
- 2) **Miasto Golub - Dobrzyń (woj. kujawsko pomorskie):** liczba uprawnionych do głosowania - **10 037**, aktualne minimalna liczba podpisów - **1004**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **1004**;
- 3) **Powiat Bartoszyce (woj. warmińsko-mazurskie):** liczba uprawnionych do głosowania - **49 179**, aktualne minimalna liczba podpisów - **4917**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **4359**;
- 4) **Miasto Grudziądz (woj. kujawsko pomorskie):** liczba uprawnionych do głosowania - **74 375**, aktualne minimalna liczba podpisów - **7438**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **6350**;
- 5) **Miasto Olsztyn (woj. warmińsko-mazurskie):** liczba uprawnionych do głosowania - **134 885**, aktualne minimalna liczba podpisów - **13489**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **12 094**;
- 6) **Miasto Bydgoszcz (woj. kujawsko-pomorskie):** liczba uprawnionych do głosowania - **279 072**, aktualne minimalna liczba podpisów – **27 908**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **20 745**;
- 7) **Miasto Szczecin (woj. zachodnio-pomorskie):** liczba uprawnionych do głosowania - **312 503**, aktualne minimalna liczba podpisów – **31 251**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **22 751**;
- 8) **Miasto Poznań (woj. wielkopolskie):** liczba uprawnionych do głosowania - **416 720**, aktualne minimalna liczba podpisów – **41 672**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **29 004**;
- 9) **Miasto Wrocław (woj. dolnośląskie):** liczba uprawnionych do głosowania – **491 924**, aktualne minimalna liczba podpisów – **49 193**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **33 516**;
- 10) **Miasto Łódź (woj. łódzkie):** liczba uprawnionych do głosowania – **571 596**, aktualne minimalna liczba podpisów – **57 160**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **37 864**;
- 11) **Miasto Warszawa (woj. mazowieckie):** liczba uprawnionych do głosowania – **1 340 937**, aktualne minimalna liczba podpisów – **134 094**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **68 638**;
- 12) **Woj. lubskie:** liczba uprawnionych do głosowania – **808 415**, aktualne minimalna liczba podpisów – **40 421**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **47 337**;

- 13) **Woj. podlaskie**: liczba uprawnionych do głosowania – **961 511**, aktualne minimalna liczba podpisów – **48 076**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **53 461**;
- 14) **Woj. warmińsko - mazurskie**: liczba uprawnionych do głosowania – **1 148 875**, aktualne minimalna liczba podpisów – **57 444**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **60 955**;
- 15) **Woj. kujawski-pomorskie**: liczba uprawnionych do głosowania – **1 643 629**, aktualne minimalna liczba podpisów – **82 182**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **80 745**;
- 16) **Woj. podkarpackie**: liczba uprawnionych do głosowania – **1 719 995**, aktualne minimalna liczba podpisów – **86 000**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **83 800**;
- 17) **Woj. lubelskie**: liczba uprawnionych do głosowania – **1 748 427**, aktualne minimalna liczba podpisów – **87 422**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **84 937**;
- 18) **Woj. małopolskie**: liczba uprawnionych do głosowania – **2 651 052**, aktualne minimalna liczba podpisów – **132 553**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **121 043**;
- 19) **Woj. mazowieckie**: liczba uprawnionych do głosowania – **4 186 508**, aktualne minimalna liczba podpisów – **209 326**, minimalna liczba podpisów po zaproponowanych zmianach – **182 461**;

Przyjęcie jednolitego sposobu wyliczania niezbędnej liczby podpisów dla wszystkich rodzajów jednostek samorządu terytorialnego należy uznać za krok racjonalny. Zaproponowane rozwiązania sprawi, że np. nie będzie trzeba zebrać więcej podpisów chcąc zorganizować referendum w Warszawie niż chcąc zorganizować referendum wojewódzkie w województwie małopolskim (i mniejszych województwach) . Zaproponowane rozwiązanie sprawiło jednak, że w sześciu najmniejszych województwach zwiększyła się liczba podpisów niezbędnych do zainicjowania procedury referendalnej. Wzrost ten (w najmniejszym województwie o ok. 7000 podpisów) nie powinien jednak wpływać na negatywną ocenę zaproponowanej zmiany. Wzrost liczby podpisów nie jest diametralny a liczba organizowanych referendów lokalnych – wojewódzkich stanowi margines pozostałych inicjatyw.

Zmiana nr 3 – treść art. 55 u.r.l.

Aktualna treść przepisu:

Art. 55. 1. ~~Referendum jest ważne, jeżeli wzięło w nim udział co najmniej 30% uprawnionych do głosowania, z zastrzeżeniem ust. 2.~~

2. Referendum w sprawie odwołania organu jednostki samorządu terytorialnego pochodzącego z wyborów bezpośrednich jest ważne w przypadku, gdy udział w nim wzięło nie mniej niż 3/5 liczby biorących udział w wyborze odwoływanego organu.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 55. 1. **Referendum jest ważne, niezależnie od tego ilu uprawnionych do głosowania wzięło w nim udział, z zastrzeżeniem ust. 2.**

2. Referendum w sprawie odwołania organu jednostki samorządu terytorialnego pochodzącego z wyborów bezpośrednich jest ważne w przypadku, gdy udział w nim wzięło nie mniej niż 3/5 liczby biorących udział w wyborze odwoływanego organu.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Zmiana ma na celu likwidację progów frekwencji w referendach innych niż referenda odwoławcze.

Zmiana nr 4 – treść art. 14 ust. 1 u.r.l.**Aktualna treść przepisu:**

Art. 14. 1. W terminie **60** dni od dnia powiadomienia, o którym mowa w art. 12 ust. 1, inicjator przeprowadzenia referendum zbiera podpisy mieszkańców uprawnionych do wybierania organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego, którzy chcą poprzeć inicjatywę w tej sprawie.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 14. 1. W terminie **90** dni od dnia powiadomienia, o którym mowa w art. 12 ust. 1, inicjator przeprowadzenia referendum zbiera podpisy mieszkańców uprawnionych do wybierania organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego, którzy chcą poprzeć inicjatywę w tej sprawie.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Wydłużenie terminu zbierania podpisów wpłynie pozytywnie na działania inicjatorów referendów i ułatwi organizację większej ilości głosowań.

Zmiana nr 5 – treść art. 20 u.r.l. – dodanie ust. 2a i 2b**Aktualna treść przepisu:**

Art. 20. 1. Na uchwałę organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego odrzucającą wniosek mieszkańców w sprawie przeprowadzenia referendum, a także na niedotrzymanie przez ten organ terminu określonego w art. 18, inicjatorowi referendum służy skarga do sądu administracyjnego w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały lub upływu terminu do jej podjęcia.

2. Sąd administracyjny rozpatruje skargę w terminie 14 dni od dnia wniesienia skargi. Skargę kasacyjną wnosi się w terminie 14 dni.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 20. 1. Na uchwałę organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego odrzucającą wniosek mieszkańców w sprawie przeprowadzenia referendum, a także na niedotrzymanie przez ten organ terminu określonego w art. 18, inicjatorowi referendum służy skarga do sądu administracyjnego w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały lub upływu terminu do jej podjęcia.

2. Sąd administracyjny rozpatruje skargę w terminie 14 dni od dnia wniesienia skargi. Skargę kasacyjną wnosi się w terminie 14 dni.

2b. Skarga kasacyjna, o której mowa w ust. 2 rozpatrywana jest w terminie 14 dni od dnia wniesienia.

2c. Terminy, o których nowa w ust. 2 i 2a obowiązują również w przypadku skierowania sprawy przez Naczelny Sąd Administracyjny do ponownego rozpatrzenia.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Aktualnie termin 14 dni na rozpatrzenie skargi na uchwałę organu jednostki samorządu terytorialnego wynosi 14 dni. W ustawie brak jest terminu w jakim rozpatrywana jest skarga kasacyjna przed Naczelnym Sądem Administracyjnym. Powoduje to, że sprawy sądowe w kwestiach referendalnych ciągną się miesiącami a nawet latami (zob. inicjatywa mieszkańców woj. podlaskiego w sprawie budowy portu lotniczego). W sprawach podstawowych, związanych z kwestiami wyborczymi sprawy sądowe powinny być rozpatrywane w sposób maksymalnie szybki.

Zmiana nr 6 – treść art. 26 u.r.l. – dodanie ust. 2a i 2b

Aktualna treść przepisu:

Art. 26. 1. Na postanowienie komisarza wyborczego odrzucające wniosek o przeprowadzenie referendum, o którym mowa w art. 22, a także w przypadku niedotrzymania przez komisarza terminu określonego w art. 24, inicjatorowi referendum służy skarga do sądu administracyjnego w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia.

2. Sąd administracyjny rozpatruje skargę w terminie 14 dni od dnia wniesienia skargi. Skargę kasacyjną wnosi się w terminie 14 dni.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 26. 1. Na postanowienie komisarza wyborczego odrzucające wniosek o przeprowadzenie referendum, o którym mowa w art. 22, a także w przypadku niedotrzymania przez komisarza terminu określonego w art. 24, inicjatorowi referendum służy skarga do sądu administracyjnego w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia.

2. Sąd administracyjny rozpatruje skargę w terminie 14 dni od dnia wniesienia skargi. Skargę kasacyjną wnosi się w terminie 14 dni.

2b. Skarga kasacyjna, o której mowa w ust. 2 rozpatrywana jest w terminie 14 dni od dnia wniesienia.

2c. Terminy, o których nowa w ust. 2 i 2a obowiązują również w przypadku skierowania sprawy przez Naczelny Sąd Administracyjny do ponownego rozpatrzenia.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Zmiana uzasadniona w sposób analogiczny do uzasadnienia zmiany art. 20 u.r.l.

Zmiana nr 7 – dodanie art. 54a u.r.l.

Aktualna treść przepisu:

Brak przepisu.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 54a. Głosowanie w referendum jest tajne.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Wprowadzony przepis ma podkreślać, że głosowanie w referendum lokalnym ma charakter tajny.

Zmiana nr 8 – treść art. 10 u.r.l.

Aktualna treść przepisu:

Art. 10. 1. Uchwała organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego w sprawie przeprowadzenia referendum podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym, przy czym uchwała rady gminy podlega ponadto bezzwłocznemu rozplakatowaniu lub ogłoszeniu w inny sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie.

2. Referendum przeprowadza się w dzień wolny od pracy, najpóźniej w 50 dniu od dnia opublikowania uchwały w wojewódzkim dzienniku urzędowym, z zastrzeżeniem ust. 3.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 10. 1. Uchwała organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego w sprawie przeprowadzenia referendum podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym, przy czym uchwała rady gminy podlega ponadto bezzwłocznemu rozplakatowaniu lub ogłoszeniu w inny sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie.

2. Referendum przeprowadza się w dzień wolny od pracy, najpóźniej w 50 dniu od dnia opublikowania uchwały w wojewódzkim dzienniku urzędowym, z zastrzeżeniem ust. 3.

2a. Referendum zarządzone przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może zostać przeprowadzone w tym samym dniu co wybory Prezydenta Rzeczypospolitej, wybory do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego oraz referendum ogólnokrajowe. Referendum w sprawie innej niż odwołanie organu jednostki samorządu terytorialnego może zostać przeprowadzone również w dniu wyborów organów jednostek samorządu terytorialnego.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Dodany przepis pozwoli na usunięcie wszelkich wątpliwości, że referenda lokalne mogą się również odbywać w terminie innych wyborów czy referendów. Zaproponowane rozwiązanie w sposób wydatny może wpływać na zwiększenie frekwencji referendalnej. Analogiczne zmiany należy wprowadzić w regulacjach dotyczących referendum inicjowanego przez mieszkańców i referendum odwoławczego.

Zmiana nr 9 – treść art. 21 u.r.l.

Aktualna treść przepisu:

Art. 21. Referendum przeprowadza się w dzień wolny od pracy, najpóźniej w 50 dniu:

- 1) od dnia opublikowania uchwały organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego w tej sprawie w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- 2) od dnia uprawomocnienia się wyroku, o którym mowa w art. 20 ust. 3.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 21. **1.** Referendum przeprowadza się w dzień wolny od pracy, najpóźniej w 50 dniu:

- 1) od dnia opublikowania uchwały organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego w tej sprawie w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- 2) od dnia uprawomocnienia się wyroku, o którym mowa w art. 20 ust. 3.

2. Referendum może zostać przeprowadzone w tym samym dniu co wybory Prezydenta Rzeczypospolitej, wybory do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego, wybory organów jednostek samorządu terytorialnego oraz referendum ogólnokrajowe.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Zaproponowana zmiana wiąże się z wcześniejszą zmianą treści art. 10 u.r.l.

Zmiana nr 10 – treść art. 27 u.r.l.

Aktualna treść przepisu:

Art. 27. Referendum przeprowadza się w dzień wolny od pracy najpóźniej w 50 dniu od dnia opublikowania postanowienia komisarza wyborczego w tej sprawie albo od dnia uprawomocnienia się wyroku sądu administracyjnego, o którym mowa w art. 26 ust. 3.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 27. **1.** Referendum przeprowadza się w dzień wolny od pracy najpóźniej w 50 dniu od dnia opublikowania postanowienia komisarza wyborczego w tej sprawie albo od dnia uprawomocnienia się wyroku sądu administracyjnego, o którym mowa w art. 26 ust. 3.

2. Referendum może zostać przeprowadzone w tym samym dniu co wybory Prezydenta Rzeczypospolitej, wybory do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego oraz referendum ogólnokrajowe.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Zmiana przepisów związana jest z analogiczną zmianą w treści art. 10 u.r.l.

Zmiana nr 11 – usunięcie z treści u.r.l. określenia „obywatel”.

Aktualna treść przepisu:

Art. 11. 1. Z inicjatywą przeprowadzenia referendum na wniosek mieszkańców jednostki samorządu terytorialnego wystąpić może:

- 1) grupa co najmniej 15 **obywateli**, którym przysługuje prawo wybierania do organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego, a w odniesieniu do referendum gminnego - także pięciu **obywateli**, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy;
- 2) statutowa struktura terenowa partii politycznej działająca w danej jednostce samorządu terytorialnego;
- 3) organizacja społeczna posiadająca osobowość prawną, której statutowym terenem działania jest co najmniej obszar danej jednostki samorządu terytorialnego.

1a. Z inicjatywą przeprowadzenia referendum na wniosek mieszkańców gminy w sprawie utworzenia, połączenia, podziału i zniesienia gminy oraz ustalenia granic gminy wystąpić może jedynie grupa co najmniej 15 **obywateli**, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy.

2. Podmioty, o których mowa w ust. 1, zwane są dalej "inicjatorami referendum".

Art. 12 ust. 2 Powiadomienie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) jeżeli inicjatorem referendum jest grupa **obywateli** - nazwiska, imiona, adresy zamieszkania oraz numery ewidencyjne PESEL wszystkich członków grupy oraz wskazanie osoby będącej jej pełnomocnikiem;

Art. 14 ust. 2. Podpisy zbiera się na kartach, z których każda zawiera informacje o przedmiocie zamierzonego referendum oraz o tym, że poparcia nie można wycofać. Karta zawiera również:

- 1) nazwiska i imiona członków grupy oraz imię, nazwisko i miejsce zamieszkania pełnomocnika, jeżeli inicjatorem referendum jest grupa **obywateli**;

Art. 59 ust. 5. Po sporządzeniu protokołu obwodowa komisja podaje niezwłocznie do publicznej wiadomości wyniki głosowania poprzez wywieszenie w swojej siedzibie, w miejscu łatwo dostępnym dla **obywateli**, jednego z egzemplarzy protokołu głosowania w obwodzie.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 11. 1. Z inicjatywą przeprowadzenia referendum na wniosek mieszkańców jednostki samorządu terytorialnego wystąpić może:

- 1) grupa co najmniej 15 **mieszkańców**, którym przysługuje prawo wybierania do organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego, a w odniesieniu do referendum gminnego - także pięciu **mieszkańców**, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy;
- 2) statutowa struktura terenowa partii politycznej działająca w danej jednostce samorządu terytorialnego;
- 3) organizacja społeczna posiadająca osobowość prawną, której statutowym terenem działania jest co najmniej obszar danej jednostki samorządu terytorialnego.

1a. Z inicjatywą przeprowadzenia referendum na wniosek mieszkańców gminy w sprawie utworzenia, połączenia, podziału i zniesienia gminy oraz ustalenia granic gminy wystąpić może jedynie grupa co najmniej 15 **mieszkańców**, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy.

2. Podmioty, o których mowa w ust. 1, zwane są dalej "inicjatorami referendum".

Art. 12 ust. 2 Powiadomienie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

1) jeżeli inicjatorem referendum jest grupa **mieszkańców** - nazwiska, imiona, adresy zamieszkania oraz numery ewidencyjne PESEL wszystkich członków grupy oraz wskazanie osoby będącej jej pełnomocnikiem;

Art. 14 ust. 2. Podpisy zbiera się na kartach, z których każda zawiera informacje o przedmiocie zamierzonego referendum oraz o tym, że poparcia nie można wycofać. Karta zawiera również:

1) nazwiska i imiona członków grupy oraz imię, nazwisko i miejsce zamieszkania pełnomocnika, jeżeli inicjatorem referendum jest grupa **mieszkańców**;

Art. 59 ust. 5. Po sporządzeniu protokołu obwodowa komisja podaje niezwłocznie do publicznej wiadomości wyniki głosowania poprzez wywieszenie w swojej siedzibie, w miejscu łatwo dostępnym dla **mieszkańców**, jednego z egzemplarzy protokołu głosowania w obwodzie.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

W pewnej części przepisów u.r.l. ustawodawca posługuje się terminem „obywatel”.

Określenie to w sposób mylny może wskazywać, że pewne czynności czy prawa mogą być realizowane wyłącznie przez obywateli polskich. Pamiętać trzeba, że zgodnie z treścią art. 3 u.r.l. *„W referendum mają prawo brać udział osoby stale zamieszkujące na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego, posiadające czynne prawo wyborcze do organu stanowiącego tej jednostki.”* Z kolei zgodnie z treścią art. 10 § 1 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy *„prawo wybierania w wyborach do rady gminy posiada obywatel polski oraz obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, oraz stale zamieszkuje na obszarze tej gminy (...)”*.

Zmiana dotyczy następujących przepisów: art. 11, 12, 14 i 59 u.r.l.

Proponowana zmiana zawarta była w przedstawionym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekcie ustawy o współdziałaniu w samorządzie terytorialnym na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego oraz o zmianie niektórych ustaw (druk 1699) w 2013 r.

Zmiana nr 12 – treść art. 9 u.r.l.

Aktualna treść przepisu:

Art. 9. 1. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego podejmuje uchwałę w sprawie przeprowadzenia referendum bezwzględną większością głosów swojego ustawowego składu, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 1c.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 9. 1. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego podejmuje uchwałę w sprawie przeprowadzenia referendum bezwzględną większością głosów swojego ustawowego składu, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 1c.

1a. Uchwała, o której mowa w ust. 1, podejmowana jest z własnej inicjatywy organu stanowiącego lub na wniosek organu wykonawczego.

1b. Wniosek organu wykonawczego o podjęcie uchwały w sprawie przeprowadzenia referendum jest rozpatrywany w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Dodanie w treści art. 9 ust. 1a i 1b ma na celu jednoznaczne wskazanie, że uchwała w sprawie referendum może być również inicjowana przez organ wykonawczy. Ust. 2b precyzuje w tym zakresie maksymalny termin, w którym inicjatywa organu wykonawczego powinna zostać rozpatrzona.

Proponowana zmiana zawarta była w przedstawionym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekcie ustawy o współdziałaniu w samorządzie terytorialnym na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego oraz o zmianie niektórych ustaw (druk 1699) w 2013 r.

Zmiana nr 13 – dodanie art. 48a

Aktualna treść przepisu:

Brak przepisu.

Treść przepisu po zmianie:

Art. 48a. W jednym dniu, przy wykorzystaniu tych samych terytorialnych i obwodowych komisji do spraw referendum może odbyć się kilka referendów przeprowadzanych z inicjatywy organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego lub na wniosek mieszkańców.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Aktualnie, w przypadku gdy prowadzone są równoległe inicjatywy referendalne przez więcej niż jednego inicjatora, lub mieszkańców i organy jednostek samorządu terytorialnego, to w przypadku gdy głosowanie w tych referendach zostanie wyznaczone w tym samym terminie to i tak z formalnego punktu widzenia będą to różne referenda. Tym samym np. do przeprowadzenia tych głosowania będą musiały być powołane odrębne komisje. To z kolei w sposób negatywny wpływa na koszty przeprowadzenia głosowań.

Zmiana nr 14 – zmiana treści art. 65 u.r.l.

Aktualna treść przepisu:

Art. 65. ~~Jeżeli referendum zakończy się wynikiem rozstrzygającym w sprawie poddanej pod referendum, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego niezwłocznie podejmie czynności w celu jej realizacji.~~

Treść przepisu po zmianie:

Art. 65. **Jeżeli referendum zakończy się wynikiem rozstrzygającym w sprawie poddanej pod referendum, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego**

niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia wyników referendum, podejmuje czynności w celu realizacji wyniku referendum zgodnie z jego rozstrzygnięciem, w szczególności przez wydanie odpowiednich aktów normatywnych, bądź podjęcie innych działań.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Aktualnie regulacja dotycząca wykonania wyniku referendum jest lakoniczna i nie zawiera szczegółów dotyczących realizacji wyniku głosowania. Zaproponowana zmiana uszczegóławia ten etap procedury referendalnej.

Proponowana zmiana zawarta była w przedstawionym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekcie ustawy o współdziałaniu w samorządzie terytorialnym na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego oraz o zmianie niektórych ustaw (druk 1699) w 2013 r.

Zmiana nr 15 – treść art. 11 u.r.l.

Aktualna treść przepisu:

Art. 11. 1. Z inicjatywą przeprowadzenia referendum na wniosek mieszkańców jednostki samorządu terytorialnego wystąpić może:

- 1) grupa co najmniej 15 obywateli, którym przysługuje prawo wybierania do organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego, a w odniesieniu do referendum gminnego - także pięciu obywateli, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy;
- 2) statutowa struktura terenowa partii politycznej działająca w danej jednostce samorządu terytorialnego;
- 3) organizacja społeczna posiadająca osobowość prawną, której statutowym terenem działania jest co najmniej obszar danej jednostki samorządu terytorialnego.

1a. Z inicjatywą przeprowadzenia referendum na wniosek mieszkańców gminy w sprawie utworzenia, połączenia, podziału i zniesienia gminy oraz ustalenia granic gminy wystąpić może jedynie grupa co najmniej 15 obywateli, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy.

2. Podmioty, o których mowa w ust. 1, zwane są dalej "inicjatorami referendum".

Treść przepisu po zmianie:

Art. 11. 1. Z inicjatywą przeprowadzenia referendum na wniosek mieszkańców jednostki samorządu terytorialnego wystąpić może:

- 1) grupa co najmniej 15 obywateli, którym przysługuje prawo wybierania do organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego, a w odniesieniu do referendum gminnego - także pięciu obywateli, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy;
- 2) statutowa struktura terenowa partii politycznej działająca w danej jednostce samorządu terytorialnego;

3) organizacja społeczna posiadająca osobowość prawną, której statutowym terenem działania jest co najmniej obszar danej jednostki samorządu terytorialnego.

1a. Z inicjatywą przeprowadzenia referendum na wniosek mieszkańców gminy w sprawie utworzenia, połączenia, podziału i zniesienia gminy oraz ustalenia granic gminy wystąpić może jedynie grupa co najmniej 15 obywateli, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy.

2. Podmioty, o których mowa w ust. 1, zwane są dalej "inicjatorami referendum".

3. Rezygnacja ze składu inicjatora po dacie powiadomienia, o którym mowa w art. 12 ust. 1 jest bezskuteczna.

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany:

Wskazany przepis ma na celu ochronę przed patologicznymi sytuacjami zachodzącymi niekiedy w trakcie procedur referendalnych. Bywa, że po powiadomieniu o zamiarze wystąpienia z inicjatywą referendalną dochodzi do różnego rodzaju nacisków na osoby wchodzące w skład inicjatora referendum aby rezygnowały z swojej przynależności do tego podmiotu. Powoduje to niejasne sytuacje, których rozwiązanie nie jest oparte na żadnych przepisach prawa. Zakaz rezygnowania z członkostwa w inicjatorze referendum w sposób jasny ureguluje przedstawioną problematykę. Uzasadnieniem dla przyjętego rozwiązania jest podobny w swojej istocie zakaz wycofania swojego poparcia dla inicjatywy referendalnej określony w art. 14 ust. 4 u.r.l.